

Locuinta Redactorului

Cancelari'a Redactiunii

o in
Strat'a tragatoriului [Lá-
vésztosa], Nr. 5.Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decata numai de la corespun-
dinti regulari ai „Federatiunii.”
Articolii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Viri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
Pre siese lune . . . 6 „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „

Pentru Romanii a:

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei a
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 or. de linia, si 30 or. taes'a tim-
brale pentru fiecare-cara publica-
tiune separatu. In locul deschis
20 or. de linia.

Unu esemplariu costa 10 cr.

Scire electr. part. ale „Feder.”

Data Sabisiu in 7. aug. la 9 ore dem.
Sosita Pest'a „ 7. „ „ 11 „ d'in di.

Adunarea venitoria a Asociatiunii se va tiené la Dev'a.

Pest'a, 29. iuliu
10. aug. 1872.

Onorabili nostri cetitori cunoscú degiá resul-
tatulu de pâna acum alu alegerilor dietali, de
unde se vede apriatu, cá partit'a dechiana, respec-
tívu guvernamentale, reesf si de asta-data invin-
gutoria. Acésta invingere, reportata cu sacrificie
enorme de bani, nu va sè difca neci mai multu,
neci mai putienu, decátu cá politic'a intieptulu
tierei continua, de sf numai la apparitia, a avé
preponderantia in Ungari'a si a uní in giurnulu
seu pre toti cei ce se tienu de pactulu dualistú
de la 1867, — cá-ci, dupa deachisti, acestu pactu
este neaperatu pentru unitatea imperiului, si, prin
urmare, pentru domniea loru arbitraria a supr'a
natiunalitatiloru nemagiare. — Nu asié inse cugeta
si credu celelalte natiunalitati, pre cari sortea le-a
datu preda arbitriului nemtiescu si ungurescu.
Acestea sustienu, cá numai una egala indreptatfre
si una autonomia provinciale mai reale pentru ter-
ritoriulu loru póte sè stabileasca adeverat'a armonia
intre membrele acestui mare organismu politicu,
ce se numesce Ostrunguri'a. Totu cam acést'a erá
si politic'a ministeriului Hohenwart, aprobata
pre atunci si de monarcu, — dar' sugrumatori-
ulu libertatii poporeloru, inspaimantatu pâna
in rerunchi de una Austria impacata cu poporele
sai, scih sè paraliseze intentiunile cele bune ale
monarcului, si asié asta-di ne vedemu de nou
acolo unde amu fostu inainte de inangurarea erei
impaciutorie a lui Hohenwart, — cu alte cuvinte
politic'a centralista a ministeriului Auersperg-ianu,
precum si cea a dualismului, a triumfatu de nou
prin nouele alegeri, dar' cum-cá acestu triumfu
electorale pacificatu-a ore pre deplinu si imperiulu,
despre acést'a ne indoimu forte tare.

Totu de acésta parere este si „J' Italie“, or-
ganulu oficiosu d'in Rom'a, care, vorbindu despre
alegerile d'in Ungari'a, crede, cá natiunalitatile
s'au resemnatu pentru momentu numai. —

Organulu italianu, care a manifestatu totu-de-
un'a sentieminte amicale pentru Austri'a, mai alesu
acum'a de candu se vorbesce despre una aliantia
intre aceste doué state vecine, este de parere, cá
atátu la Vien'a câtu si la Pest'a sè se adopte una
politica intieptata de mai multe concessiuni in
sensulu autonomieloru provinciale. Sè nu se uite,
dñce numitul organu, cá cebii se tienu cu tena-
ritate de drepturile loru, cá polonii ascepta impli-
nirea promissioniloru facute chiaru de ministeriulu
actualu, si cá slavii meridionali sè ascepta la ore
cari imbunetatfiri in positiunea loru. Afara de
aceea, continua, in sinulu Ungariei, cu tota pre-
ponderantia partitei deachiane, se mai agita unu
partidu extremu condusu de politic'a lui Cusiutu,
care tinde la o mare decentralizare, daca nu la o
desmembrare a imperiului.

Terminandu, diurnulu italianu dá Austriei
armatoriulu consiliu: „Se pote admitte, cá chiaru
populatiunile ostile dualismului se voru accomodá,
pentru momentu, cu conditiunea politicele actuale,
fiindu cá sunt obosite de atâtea lupte, — dar' o
intieptata politica va consiliá totu-de-un'a, atátu la
Vien'a, câtu si la Pest'a, sè se faca concessiuni as-
piratiuniloru natiunali, cá si autonomiei provinciale,
ceea ce ar fi in armonia si cu vechiele traditiuni
ale politicele anteriorie a Austriei. Constitutiunalis-
mulu nu va poté fi mai putienu liberalu decátu
absolutismulu, daca se doresce pacea si nu voiesce
a se impinge natiunalitatile spre idei de separa-
tiune séu a cautá unu refugiu la celle doué
imperie potinte, cari incungiura imperiulu os-
trungurescu. — Cátu despre noi, nevoindu a
discutá de locu politic'a interiora a unui statu
vecinu si amicu, vomu face totu-de-un'a voturi

in favorea celui mai bun acordu possibile intre
tote natiunalitatile d'iu imriu. Credemu in uti-
litatea europeana a Austr, cá si in aceea a
Italiei.“

Cu placere inregistrám aceste consilie date
Ostrunguriei de cátra o pore amica, si totu-una-
data nu potemu a nu repe antagonistiloru nostri,
cá fara de impacarea si zltimarea natiunalita-
tiloru, imperiulu nu sè a poté consolidá neci
una-data. — Deci daca ngurii dorescu pace si
iubescu pre celelalte natiunalitati, nu au decátu
sè li dèe probe, cá-ci li tá in via si potere a
face acést'a.

Au trecutú mai bine ó siese septemane, de-
candu firulu electricu ni acise scirea, cá monar-
culu Austriei va cercetá inprimele dílle ale lunei
lui septemvre capital'a imperiului germanu. De
atunci incoce acésta scire, de altmintrea forte
placuta pangermaniloru ausriaci, fú comentata de
tota diurnistic'a, nu numai austro-unguresca, ci si
de cea europeana, si cele má multe diurne vedeáu
in acésta intelnire a ambiloru monarci, austriacu
si germanu, unu actu politicu importantu, indrep-
tatu mai alesu contra' Franciei si a Orientelui.
Altele d'in contra o priváu de o mare demon-
stratiune in favorulu páci europeane. In fine, in
díllele abie trecute firulu deciecu surprinse lumea
cu alta scire, si a nume, cam-cá tiarulu rusescu
Alessandru, insocitu de una suita splendida, va
sosí in 6. sept. in Berolinu, si va' fi, d'impreuna
cu monarculu nostru, ospelú tiarului Vilhelmu.
Deci alta scire, alte comentarie, alte combina-
tiuni. — De altmintrea vorbesca-se ori si ce, un'a
inse e mai pre susu de tota indoiel'a, cá adeca
considerandu atitudinea Prussiei facia de politic'a
austriaca, intelnirea monarcului austriacu cu celu
nemtiescu ar' fi avutu una importantia ore care,
dar' intelnirea tripla nu mai insemna nemic'a.

Intervenirea Rusiei e deci sinonima cu ne-
succederea politicele de pâna acum'a, carea sperá
de la caletori'a monarcului austriacu la Berolinu
mai multu, de cátu una intelnire conventionala,
— si asié nu ne surprinde neci cátu e mai putienu
scirea, cá pusetiunea dlui Andrassy ar' fi sgduita
prin acésta schimbare neasceptata a lucrurilor.

Caus'a romana la 1872.

(Urmare.) *

Al. XXIII. Daca d'ia analis'a art. I. si II. ai dietei
d'in Clusiu d'in an. 1848 nu s'aru poté casegá deplina
convingere despre intentiunea legislatiunei ardelené,
apoi proiectulu de lege alu deputatiunei regnicolare esmise pre
bas'a §. 2. alu art. I. alu dietei d'in Clusiu, pentru esecu-
tarea legéi de uniune, nu mai poté lasá nici o umbra de
indoiela, cum-cá ea a vrutu si mai departe a reservá drep-
turile publico-politice pre teritoriulu Ardélului numai pentru
cele trei natiuni politice de mai inainte, pentru cá, de-sí
acelu proiectu in art. I. in locu de uniune propune total'a
unificare a Ardélului cu Ungari'a, in art. 2. vre sè sustiena
legea electorale mestesingita prin art. II. alu dietei Clusiane
in detrimentulu romaniloru si dupa unificarea Ardélului cu
Ungari'a; prin art. II. imparte justit'a numai intre tabul'a
regia a unguriloru si secuiloru si intre universitatea sascesca,
éra administratiunea publica intre jurisdictiunile unguresci,
secuiesci si sasesci, cu acelu beneficiu ulteriore pentru nati-
iunea sascesca, cá Comitetele natiunei sasesci, alesu de insa-si
natiunea sascesca, sè fia totu de-odata si membru alu consi-
liului de statu in Pest'a; apoi prin art. III. limb'a magiara
si sascesca se dechiara de officiosa, si asé mai incolo, pre-
candu de atari beneficiu pentru romani nici vorba.

Al. XXIV. Cas'a reprezentantiloru Ungariei in adres'a
ei d'in 10. augustu 1861, s'a adoperatu de a justificá con-
clusele dietei d'in Clusiu d'in an. 1848 si facia cu romanii,
mai cu séma d'in acelu punctu de vedere cá acea dieta,
dupa constitutiunea Ardélului, érá legale; cá la acea dieta
a fostu chiamati si au participatu si romanii prin partici-
parea nobililoru si locuitoriloru liberi romani d'in Ardélú,
cá dupa aceea ablegatii romani alesu pre bas'a representan-
tiei generale a poporului pentru diet'a d'in Pest'a, prin
participarea la acést'a au recunoscutu si faptele complinite,

*) Vedi Nrii 80 si 81 ai „Fed.“

urmate in urm'a concluseru dietei d'in Clusiu, si asié mai
incolo.

Al. XXV. Nu este scopulu nostru aci de a ne lasá in
discussiune mai afunda a supr'a legalitatii dietei d'in Clusiu
si a concluseru ei d'in an. 1848. Dara dupa ce in es-
positiunea istorica de mai susu amu aretatu cu insa-si citarea
actelor publicé si a legiloru ardelené: cá natiunea romana,
care odinora cá atare érá partasia la legislatiunea tierei, cu
nedreptulu a fostu eschisa d'in aceea prin cele-lalte natiuni
politice de acolo; cá tocmai pentru aceea natiunea romana
facia cu cele-lalte recepte pururia a portatu procesu politicu,
care pâna asta-di inca nu s'a deslegatu; cá dupa tenorea
art. XI. d'in an. 1791 a Transilvaniei „dieta ordinariam
constituunt — numai — status et ordines trium nationum
totius Principatus representantes; cá la acea dieta numai
acestea au fostu si chiamate; cá nobili si locuitorii liberi
romani, si de n'aru fi fostu, dupa cum amu aretatu, d'in
privintie parte natiunale parte confessionale impedecati de a
participá la drepturi publico-politice, intre cari se numerá
si dreptulu electorale, ei n'au potutu representá pre romani,
cu atáfa mai putienu pre natiunea romana, intr'o dieta,
unde acésta natiune nu érá nici chiamata si dupa nici o
lege nici poteá avé locu; cá romanii d'in adunarea loru
d'in 3/15. maiu 1848 au rogatu pre diet'a aceea a trium
nationum de a primí si pre ei intre sine, si nu li s'a as-
cultatu rogarea; in fine cá legea electorale statorita prin
art. II. alu dietei d'in Clusiu d'in an. 1848 e basata nu
pre reprezentanti'a poporului, ci pre sistem'a teritoriale a
natiuniloru privilegiate, cá, prin urmare, vre-o cáti-va depu-
tati romani, cari d'in intemprare au esitu d'in urn'a acelei
legi electorale, nici decátu n'au potutu representá pre na-
tiunea romana cea nechiamata si nepermisa in dieta, ci celu
multu numai pre alegatorii respectivului cercu electorale alu
jurisdictiuniloru magiare, secuie si sase, si nicári romane,
neci apriatu se vede cá argumentele justificatorie ale adresei
susu amintite si celu putienu facia cu noi romanii d'in Ar-
délú nu stau, si cá conclusele dietei Clusiane chiaru daca
dupa tenorea legiloru ardelené sunt legale, dreptatea si
ecuitatea precum si intieptiunea politica li lipsesce cu
totulu.

Al. XXVI. De aceea nici nu érá de lipsa de a mai
justificá a posteriori o lege degiá facuta acolo, unde capulu
lucrulú e de a casegá pre o impopulatiune asié de res-
pectabile, precum e natiunea romana, pentru legatur'a ei
mai strinsa de interesele statului ungaru, mai cu séma prin
midiloce morali, precum e prin dreptate si ecuitate, cari
sunt mai puternice decátu paragrafele.

Al. XXVII. Acésta necessitate, spre laud'a casei repre-
sentantiloru d'in Ungari'a dela an. 1861, trebuie sè con-
statámu cá o a recunoscutu-o si adres'a ei d'in 10. aug.
1861, candu dupa ce recunosce, cá legile aduse, de-sí an
multe scaderi, ele se potú indreptá, au mai adaugatu si
urmatoarele cuvinte: „Cu tote acestea noi scimu, cum-cá
sentimentulu de natiunalitate, care se desvolta totu mai
tare, merita cuvenita atentiune, si cum-cá acelu-a nu se
mai pote mesurá cu mesur'a temporiloru trecute si a legi-
loru mai vechi. Noi nu vomu uitá nici aceea, cum-cá lo-
cutorii Ungariei, cari nu sunt de natiunalitatea si limb'a
magiara, sunt tocmai asié cetatieni ai Ungariei, si de aceea
suntemu cu cea mai mare sinceritate gat'a, de a li asigurá
prin lege tote acelea, ce cere in privint'a acést'a interesulu
loru si alu patriei intregé.“ — Sè vedemu acum in ce
chipu a deslegatu mai tardíu diet'a Ungariei promisiunea
data?

Al. XXVIII. Dupa ce prin intercessiunea barbatiloru
de natiunalitate magiara, cari dela an. 1860 pâna 1865 au
statu in fruntea trebeloru ardelené, cá cancelari si ministri
ai Majestatii Sale regelui si Mare-Principe alu Ardélului, si
anume a Baronului Franciscu Kemény, care a midilocitu
convocarea dietei ardelené prin rescriptulu regiu d'in 19.
sept. 1861, in a carei propositiuni regie primulu locu ocupá
„in articulationales Romanas inter ceteras nationes receptas, apoi a con-
telui Franciscu Nádasdy, care a midilocitu convenirea dietei
d'in Sabiu dela an. 1863/4, in care se inarticulá natiunea
romana si se regulá usuarea celoru trei limbe ale patriei si
pre bas'a egalei indreptatfiri nationale se instituiru tote ofi-
ciele publicé, apoi se compilá si o lege electorale drépta,
ce multiamá pre toti locuitorii tierei, in fine a contelui
Franciscu Haller, care a midilocitu convocarea dietei arde-
lene d'in Clusiu pre 19. novembre 1865, in care romanii,
folosindu-se de limb'a loru, au pretinsu respectarea inarticu-
lárii degiá complinite a natiunei romane: dupa tote acestea

apoi urmă rescriptului regiu d'in 25. dec. 1865, prin care ardelenilor li se concesse de a tramite reprezentantii sei la diet'a de încoronare d'in Pest'a, spre a se aduce la o deslegare multiamitoria referințele de statu ale Ardélului facia cu Ungari'a, precum si a tuturor tierelor tinentor'a de coron'a Ungariei facia cu imperiulu anstriacu, conditionandu-se totu deodată definitiv'a uniune a Ardélului dela considerarea drepturilor speciale ale Ardélului si dela garantiile pretensiunilor de dreptu ale diferitelor nationalități si confesiuni, — era până atunci să se sustiena in vigore drepturile cascade.

Al. XXIX. De-si modulu convocării astei-a a datu romanilor Ardeleni destula cauza de ingrigire pentru drepturile si viitoriulu lor, rescriptulu convocatoriu coprindea in sine si asigurările odihnotorie. Ingrirea nostra se concentra mai cu sēma la acea impregiurare, cā ardeleni se chimara la diet'a de încoronare d'in Pest'a era-si dupa art. II. alu dietei Clusiane, d'in 1848. — Abstragendu acum dela dificultățile in contr'a acelu articulu de lege aduse de noi mai susu d'in punctulu de vedere alu basei lui pre sistem'a teritoriale acelor trei natiuni privilegiate cu escluderea natiunei romane; — abstragendu si dela intrebarea, daca acea lege a fostu prevediuta cu tote atributtele unei legi, in intielesulu chiaru alu constitutiunei ardeleni până atunci vigente; abstragendu si dela acea dilema juridica, cā dupa ce prin art. I. incheiandu-se uniunea cu Ungari'a despre o parte diet'a Ardélului nici nu mai era competentă, fără reprezentantii Ungariei, cu care s'au unitu, d'a mai aduce si alti articli de legi, si cu atātu mai putienu o lege electorale contraria principiiloru legii electorali ungare basate pre reprezentantia poporului despre alta parte, dupa ce noulu statu cu care s'a unitu Ardélulu are degiā in legile sale si anume in art. V. VI si VII a dietei d'in Pest'a, d'in 1848. deplin'a provisiune si pentru reprezentarea Ardealului unitu; — noi abstragendu dela tote aceste si alte asemenea consideratiuni: nu potemu totu-si să trecemu cu vederea aci acea impregiurare forte momentosa, cā — dupa ce art. II. alu dietei Clusiane d'in 1848 chiaru dupa tenōrea lui a fostu adusu numai ad hoc pentru diet'a Ungariei convocata pre 2. iuliu 1848, — elu nu mai potea avē valore legale si pentru alta dieta convocata dupa 17 ani, prin urmare intrebuintiarea acelu articlu de lege si pentru diet'a de încoronare d'in 1865, noi trebuie să o privimu de o octroire si atunci, candu nu i s'aru fi mai adausu si alte octroiri, precum e estinderea ei si pentru teritoriale regimentelor de granitia dela Nasaudu si Orlatu, cari nu se coprindau in art. II. d'in 1848.

Daca asiē dara era lipsa de o octroire, apoi tocmai asiē se potea octroi si legea electorale d'in 1791 cu estinderea ei si preste fostii iobagi si granicieri acum eliberati, si tocmai asiē si legea electorale compilata in diet'a d'in Sabiu; — sēu daca vointi'a a fostu de a legā conchiamarea Ardelenilor tocmai cu punctulu de vedere celu strinsu alu legalității d'in 1848, apoi mai simplu aru fi fostu aplicarea legii electorali d'in Ungari'a, care in art. V, VI si VII. facuse destula provisiune spre aceea si pentru teritoriulu ardeleni.

Al. XXX. Dara cu tote aceste scadiaminte a convocării ardelenilor la diet'a de încoronare d'in Pest'a, romanii ardeleni considerandu-se pre sine in puterea legii de inarticulare natiunii lor d'in an. 1863/4, care chiaru dupa tenōrea rescriptului convocatoriu avē să remana in valore, de natiune recepta si egala indreptatita cu cele-lalte natiuni recepte ale Ardélului, pre langa ulterior'a acceptare, cā si legea electorale pentru ardeleni se va indreptā amesuratu principiiloru legii electorali d'in Ungari'a au alesu la diet'a d'in Pest'a si ablegatii sei putieni, ce i-au potulu scote dupa modalitatea art. II. d'in 1848, au mersu la diet'a de încoronare d'in Pest'a, si ce a ispravitu aci?

Al. XXXI. Diet'a Ungariei a regulatu referințele de statu intre tierete tinentorie de coron'a Ungariei despre o parte, si despre alt'a intre celelalte tierete ale Dominatoriului comunu, prin art. XII. d'in a. 1867. Ablegatii romani ardeleni n'au dificultatu aducerea acelei legi, pentru cā jacea si in interesulu romaniloru regularea trebelor comune pre o basa mai independente a dreptului de statu alu tierelor tinentore de coron'a Ungariei facia cu cele-lalte tierete ale Dominatoriului comunu, considerandu pertractările si conclusele incheiate in privinti'a acēst'a de progresu alu constitutionalismului si alu independintiei de statu. Era daca romanii au avut vre-o dorinta speciala in privinti'a acēst'a, apoi acēst'a se reducea numai la pretensiunea de a fi si ei intr'o proportiune cātu se pote mai ecuitabile considerati la participarea delegatiuniloru esmitende pentru trebele comune, cā nu pactulu dualismului se degenerate intr'unu operatu de asuprire a singuratecelor nationalități. — Acestu postulatu inse ei si-l'au rezervatu, dupa cum aducea natur'a lucrului, pre tempulu candu in sensulu rescriptului convocatoriu era să se pertractadie apoi indată si despre legaturele singuratecelor tierete ale coronei Ungariei cu acestu statu.

Al. XXXII. In privinti'a Croatiei si a Finnei s'au inceputu pertractările mai antāin pre calea confidentiale intre barbatii cei mai insemnati d'in ambele tierete, cari apoi prin reprezentatiile lor au si incheiatu pacturile, in cari prin mutua cointelegere s'au intelnit, garantandu-le prin lege formala. — Sē vedemu inse cum s'a urmatu acēst'a cu Ardélulu, si anume cu natiunea romana d'in Ardélulu?

Al. XXXIII. D primirea articlului XII. de lege prin ambele case ale ei ungare, si pre candu acestu articlu de lege era subsutu spre sanctionare (ceea ce a si urmatu in 28. iuniu 1), regimulu Ungariei esoperēza si publica rescriptele d'in iuniu 1867, prin cari se desolve diet'a ardeleni d'in 18 si conclusele aduse in diet'a asiē numita provinciale d Sabiu se punu afara de valore, apoi de ei incolo p'bas'a indemnității, ce si-o esopera dela dieta, si pre c dealtmintrea o potea folosi forte bine spre complanarea belor ardeleni pre calea mutuei cointelegere cu tote natiunile d'in Ardélulu, in locu de acēst'a, in decursulu uriore mai de unu anu si jumetate alu sesiunei dietale atunci nu face alta, decātu p'cede cu tota puterea disonara de a centralisā tote afacerile ardeleni, de a restringelosirea limbei romane, de a destitui pre functionarii rani, până si pre cei ce siedeau in dieta, de a suprime -ce manifestatiune de gravamine si postulate, si numai du ce prin atari mesure se constrinsera romanii ardeleni a goli paharulu ameritiuniloru până la ultim'a picatura, inle d'in urma dile ale primei sesiuni dietale se prop'ara legea de uniune si legea de nationalitate, cari interes; pre romani mai multu.

Al. XXXIV. In atari impregiurări si acei putieni ablegatii romani ardeleni, ce se strecurase prin strimtorile legii electorale ale dietei ardeleni d'in 1848 si sosira in diet'a de încoronare d'in Pest'a, vedindu, cā prin rescriptulu d'in 20. iuniu 1867 se stersa si inarticulare natiunei romane, au perdutu si i bas'a intrarei lor in acesta dieta, asigurata prin rescriptulu convocatoriu d'in 25. decembrie 1865, si vedindu amatiunea comitentiloru connationali de acasa, precum si manitiunea intregi natiuni romane, parte au parasitu diet'a, parte au remasu inea aci, cā se fia martori, cum se pot; nimici sperantiele de 20 ani si a acelor-a, cari avura credinti'a cea tare d'a mai poté sperā până in ultimulu momentu, si asiē departandu-se si ei de acolo, se nu se mai reitorca la sesiunea urmata.

Al. XXXV. Cum-ā legea, prin care diet'a d'in Sabiu a regulatu referințele de statu ale Ardélului facia cu celelalte tierete ale impriului, care regulare altu-cum a fostu numai o consecintia si initiativei facute intre impregiurările anului 1866, parte mare de inisi-si barbatii fruntasi ai Ungariei, si la care si ardelenii d'in necesitatea situatiunei politice de atunci au rebuitu să se acomodeze, dupa incheierea art. XII. d'in 1867. s'au stersu, o intielegemu si noi cā o urmare naturale a acestei legi noue. — Dara cum-cā totu de odată a trebuitu să se caseze si legile despre inarticulare natiunei romane si despre egal'a indreptatire a celoru trei limbe de tiereta a Ardélului, intr'adeveru! nu o potemu cuprinde, pentru cā acele doue legi nici nu stau in contradicere cu art. XII. d'in 1867. si nici nu poteau prejudecā regularei referințelor de dreptu ale Ardélului facia cu Ungari'a, dupa cum art. XII. n'au potutu prejudecā nici posteriorei regulări a atătoru referinție ale Croatiei si Fiumei facia cu Ungari'a, — apoi si altcum acele doue legi ale dietei d'in Sabiu nu dedeau romaniloru mai multu dreptu decātu posedau degiā fia-care d'intre cele-lalte natiuni d'in Ardélulu, ci era unu postulatu vechiu alu romaniloru pentru sustinerea existintiei sale, era dreptulu sustinerei de sine e suprem'a. lege, de care nu se pote deslegā fără a-si negā existinti'a. — Dara chiaru neci d'in punctulu de vedere alu strictei legalități, si cu atātu mai putienu apoi alu oportunității si intieptiunei politice nu era justificavara casarea acelor doue legi, pentru cā abstragendu dela notorietatea, cā multele patente si ordinatiuni ebiaru d'in tempulu absolutismului, mai stau până asta-di in vigore si legislatiunea Ungariei si a Ardélului nitestēza mai multe legi anteconstitutional, provinciali, bachiarusi de teritorie mai partiali, cari prin susu si prin tacit'a recunoscere, sēu prin posteriore sanctionare s'au primitu intre legile tieretei, prin urmare, daca legislatiunea Ungariei d'in punctulu de vedere alu strictului seu constitutionalismu n'au potutu recunoscere legalitatea dietei d'in Sabiu, aru fi potutu totu-si, dupa promisiunile date chiaru si altcum d'in deosebit'a consideratiune a natiunei magiare, facia cu natiunea romana, cari ambele si dupa situatiunea etnografica sunt avisate a se sprigin' un'a pre alt'a, să substitue acele doue legi delaturate prin alte doue legi ale sale de asemenea tenore. Chiaru si tenorea sensulu si scopulu art. XII. d'in 1867, in puterea carui-a pactulu dualismului se incheiā intre tieretele coronei Ungariei, cā unulu d'intre contrahenti, si intre tieretele cele-lalte supuse Maj. Sale, cā alu doilea contrahentu, si asiē recunoscere si pre Transilvani'a, cā si pre Croatia c. ap. cā membri celui dantāin contrahentu, a pretinde — de jure respectarea drepturiloru transilvane si in ele ale natiunei romane.

Sē vedemu inse ce au substituita?

(Va urmā.)

Di'a de 29. iuliu 1872. in districtulu Fagarasiului.

De mai multu tempu se pretende de unele diuarie romane, cā districtulu Fagarasiului e activistu, si cā aru candidā de deputati pre nu sciu cātu, de cari se facu vorba chiaru si in pretiutulu Dvostra diuaru.

Tote acēste presupneri au venit potu de acolo, cā districtulu nostru formeza centrulu intre activistii d'in Sabiu si Brasieu; inse spre constatarea adeverului o se deseriu sinceru adeverat'a stare a lucrului.

In 28 iuliu a. c. se tienū in Fagarasiu o conterintia,

la care participara plenipotentiatii alegutoriloru a fiacarei comunități si intieptiunia districtuale, in numeru aproape la 300.

Dupa constituire, presiedintele Ionu Branu de Lemeni et Cozla face cunoscutu obiectulu discutiunii, esplicandu poporulu cordele activității si ale pasivității.

Teofilu Francu basatu pre motivele aduse de conferintia nationale romana, tienuta in 27 iuniu a. c. la Alb'aulia, unde se decretā de nou pentru romanii ardeleni abtinenere absoluta facia cu alegerile pentru diet'a Pestei, propune: cā poporulu si intieptiunia romana districtuale să se dechiare pre langa conclusele conferintiei nationale d'in Alba-Iulia, abtinenendu-se totalu de la alegeri, si alegutorii să formeze in scrisu proteste, cari prin deputatiuni alese d'in sinulu loru să le inainteze comisiuniloru electorali spre alaturare la actulu alegeriloru.

Acēsta propunere — intregita cu adausulu facutu de dlu protopopu Ioane Metianu, cā pasivitatea absoluta să se observe până atunci, până candu unu congressu nationale romanu transilvanu, conchiamatu legalmente, nu va decide altu-cum — se primi cu majoritate eclatanta de voturi.

Ce e dreptu dlu Iosifu Puscaru d'in Brasieu inca n'a lipsitu la rondulu seu a capacitate pre alegatori despre program'a activistiloru, indegetandu daunele ce s'ar casuā acestor-a prin nerepresentare in dieta, si apelandu la fostii granicieri, cā n'au ei trebuintia să devina in posesiunea paduriloru aflande in proprietatea erariale, etc., propuse cā poporulu romanu d'in districtulu Fagarasiului să alēga deputati si acēsti-a să intre in diet'a d'in Pest'a.

Inse dupa o combatere forte potrivita d'in partea dlui Nicolau Densusianu, care fū adese intreruptu de aplansele membriloru, neci propunetoriului si neci chiaru altor-a nu li mai veni voia a aperā propunerea acēst'a, si asiē remase, potu dice, numai singuru propunetoriulu pre langa ea cu ocaziunea votisarei.

Pentru esecutarea conclusului se alesa unu comitetu in personle dloru Ioane Antonelli, Ioane Metianu, adv. Arone Densusianu si alti barbati de anima. Dela energi'a si activitatea acēstai comitetu depinde realizarea conclusului in fapta, sēu remanerea lui numai pre chartia.

Apelamu dara la acēsti domni, cari se bucura de infuintia mare in districtulu nostru, cā se nu-si pregete a struf si a lucrā in contiunū in interesulu natiunei preste totu, si in parte a districtulu nostru, si să fia parinti adeverati ai acēstui-a, promitiendu-li si noi totu succursulu.

In fine asta-di la noi se vede a fi intieptiunia solidarita in cestiunile nationali. Onre deci si dlui protopopu Metianu, care prin portarea sa d'in urma, adeca prin reitorcerea de la activitate la principiile pasivității, contribul forte multu la restorarea acēstai solidarității; si, atsu-feliu d'iu de 29 iuliu 1872 va remanē memorabile in analele districtulu si a natiunei.

Depre valea Somesului-Mare.

Dnule Redactoru! Ve rogu a dā locu in colonele pretiutulu diuaru „Federatiunea“ urmatoriului articlu referitoriu la decursulu alegerii de deputatu dietale in cerculu Neseudului, intemplantu in 15 iuliu a. c.

Terminulu alegerii era pusu pre 15. iuliu la 10 ore demaneti'a. Totu in aceea di can: pre la 8 ore d. Ioachim Muresianu a convocatu pre alegutorii de partia nationala la una consultare in caus'a alegerii, la care se presentara d. Dr. Ioanu Lazaru, unu professoru, vre-o 3—4 preoti, 8 studenti, 2 invetiatori comunali si pucini alegutori mireni; mai alesu rebrisioreni, consateni ai dlui Ioch. Muresianu, precum si unii macodeni. Aici se fece unu declaratiune compusa de bravulu romanu Ioachim Muresianu, in care se dechiaru: toti, cā voru se alege unu romanu si nu unu unguru. Pre la 8 1/2 ore erau adunati cātu-va alegutori mireni langa edifiulu pretorianu in frunte cu unii notari si invetiatori, numerulu loru crescea d'in ce in ce totu mai tare. Cam pre la 9 1/2 ore est' d'in cancelleria protonariulu districtuale Besianu cu una chartia in mana, care prin una cuvintu plina de focu, reprobandu pana la evidintia pasii si conclusele totoror romaniloru Tuieti, adeca pasivitatea acceptat in ciclulu trecut de conferintia de la Mercuri'a, si aprebandu pasii activistiloru; — amintindu mai departe meritele deputatulu loru (Ludovicu Cery) in ciclulu trecut, la recomandā era alegutoriloru, ca pre unulu care e in stare a face mai multu decātu ori si care romanu (sic!) pentru alegutorii sei, ceea ce si promite Cery in program'a trimisa lui Besianu si cetita de acēstui-a alegutoriloru, orece d'insulu — deputatulu — neci nu tienū de demni pre alegutorii sei de a-i onorā cu prea inalt'a sa presentia. Ma amintise Besianu si aceea, cā Cery promite a se tienē si pre venitoriu, ca si in trecut de partia lui Deak, ca de unu care e mai potinte si prin urmare mai in stare de a satisface justeloru pretensiuni ale poporeloru, si d'insulu (Besianu) scie bine, cā Cery si-va tenē cuvintulu. Apoi m'atse si aceea, cā „d'insulu promisse lui Cery, cā va contu pentru realegera lui si pre ciclulu presinte, si prin urmare ca să si-tiena cuvintulu datu dsa propune de deputatu agundu pre numitulu Cery; era alegutoriu, precum si notari si judii comunali, amenintiati cu pierderea officielor, dar nu voru votā pentru Cery, erupsora cu totii in eschiam de: „Se traiesca Cery!“

Pucine reflessiuni mai fece dlu Ioachim Muresianu

că adevărat, și d'insii granitieri (ca romani) aru trebui să se îndrepte și să facă ceea ce facu totii romani d'in Transilvania, și dacă se decidu pentru activitate, atunci se și-motivedie deciziunea și se alege unu romanu, pentru-că și cerculu e curatu românesc; și în urma să se statorosească una norma, după care se decurga alegerea." Besianu face câte-va contra reflecțiilor antevorbitorului, d'icundu între altele și aceea, că „și presedintele republicii franceze (de cându?) fu germanu, pentru-ce d'ara se nu pota fi Cery reprezentantele unui cercu curatu românesc, cându sunt documinte învederate, câtu de tare se interesedia acelu-a de binele districtului?" Pre urma s'a început votarea și fu alesu Lud. Cery, era Ioachim Muresianu obtinând 40—50 voturi.

Unu filoromanu comitatense.

Logosiu, 12/24. iuliu, 1872.

Correspondența aparută în numărul 74—674. alu „Federat.”, cu datulu Logosiu, 10. iuliu 1872, prin care domnulu comite supremu alu cottului Carasiu, Georgiu Ivatskovits, este prezentatu onoratalui publicu cetitoriu cu asié coloru negrii, nu o potemu lasă fără reflecșiune.

Nu voimu a jocă rola avocatială pentru domnulu comite supremu, că-ci spre acést'a nici este necesitate, fiindu însu-si de multu în posesiunea diplomei avocatiale, nu avemu de cugetu a imită pre terenulu de personalități pre correspondentele F... , cu atât mai puțin avemu intențiunea a ne lasă în polemică cu elu ci scopulu nostru este, de-sf nutrimu principie politice diferite de ale dlui comite supremu, apartinendu până acuma partidei oppositionali nationali romane de ora-ce amintitulu correspondinte trage la indoiele chiaru și facultățile spirituale ale comitelui supremu, până a și afirmă că: d'insulu nu aru merită mai multu decâtu pozițiunea de cancelistu la cutare școlgăbiró, a desavú acestu neadeveru, și că unii cari avemu onore a cunoște în persona pre d. comite supremu, a depune faziunea noastra loială și justa în interesulu adevărului. Anume noi scim, că încependu de la anul 1839 dlui comite mai multi ani a fostu practicantulu montanisticu în Siemnitiu; în 1846 vice-fiscalu în cottulu Carasiu; de la 1848 în cursu de mai multi ani, ajunctu și comisariu cercuale, pretore, notariu publicu, în februarie 1861 alesu jude primariu în cottulu Torontalu; în 1865 alesu ablegatu dietale în Ciacov'a, și în anulul espiratu denumitu aici de comite supremu.

Acum după acestea date necontestabili ore n'avemu noi, și ore nu are totu omulu dreptu să a dechiară de nebasata asertiunea anonimului correspondinte F... referitorie la calificatiunea comitelui supremu?

Ce se atinge de asertiunea anonimului, că dacă se plange cine-va la d'insulu pentru ore ce necasu, bietulu omu în locu de remediu se îndestulesce numai cu promisiuni desierte, la acést'a observăm, ca anonimulu precum se vede, séu este preocupatu, séu nu are cunoștința despre administratiune și sfer'a de activitate a unui comite supremu.

Acést'a ne aru tîenutu de detorința a le comunică în interesulu adevărului. Totu odată ni esprimem și convingerea, că dacă partid'a natională, de carea, cum diserăm mai susu, ne tîenem și noi, ar primí solidaritatea cu correspondentele F... în acést'a privința, ceea ce noi nu potemu presupune, atunci d'insa s'ar serví de mediloce de totu nedemne, spre a combate pre contrarii sei politici, cari mediloce aru strică mai multa cauzei, decâtu tote încumetările contrariloru.

I. C. S

Fratiloru Doceții!

Ministeriulu reg. ung. de culte și instructiunea publică a ordnatu, că până în iuliu 1873, respective februaru 1874, fie-care docente să deé dovedi despre calificatiunea sa, respective să depună esamenulu calificatoriu.

Subscribulu, vedindu că până acum nu a aparutu inca nece unu manualu, d'in care s'aru poté pregătí — respective califică — acei docente cari nu au fostu fericiți a absolvá vre-una preparandiă bine organizată mi-am propusu a edá unu metodu practecu, după care să pota pertractá, ori si ce abcedariu, și acei docente, cari până acum nece idei nu au avutu despre metodu asié numitu „scriptologicu”, pre langa aceea să cuprinda și pertractarea exercitiiloru intuitive.

D'in aceste consideratiuni am compusu opusiorulu: „Metodulu pertractarei Legendariulu; I. (abcedariulu), după principiile scriptologice și intuitive”, care a și estu de sub presa. Constat' d'in lectiuni practice, cari arméza un'a după alt'a asié, și cu acele cuvente, cum trebue să instrueze docentele pre copilu, în câtu prelegandu cine-va lectiunile aceste, invétia pre copilu în vre-o 80—100 lectiuni a serie si cetí, a cugetá și vorbí corectu. Deci mi-ídu libertatea a atrage atentiunea fratiloru docente asupr'a acestui opusioru, care se afla la subscribulu autoru, în Blasiu, cu 60 cr. v. a. exemplariulu legatu în paretu tari, și tramisu prin posta. Blasiu, în iuliu 1872.

Stefanu Popu,
profesorulu principale alu
institutiului preparandialu.

Procvare.

In urm'a ordinationei vceratului Consistoriu Gherlanu de dto 21. maiu a. c. Nr.1275/630711, subscribulu am onore a conchiama pre totii invetatorii d'in districtulu Chiorului si juru la una adunare enerale tienenda la 20. aug. st. n. a. c. inainte de media, la 9 ore, in Opidulu Siomcut'a-Mare, in sala „scolei” reo-catolice pentru infiintarea reuniunii invetatoriloru chioru; unde se voru aduce statute pentru organizarea corpui invetatorescu, si se voru asemna temele pre conferintiile adunariloru venitoare.

Cu mare placere va primi adunarea si proiecte de statute pentru infiintand'a reniune, d'ntre cari supunendu-se la desbaterea generala, se voru primi celea mai corespondietorie scopului.

Siomcut'a-Mare, in 3. ag. 1872.

Atanasiu Cototiu,
protopopu si membru alu
societati de lectura chiorena.

VARIETATI

*(Reclamatiiune cãtra on. Redactiunea „Propagandei”.) In 3 maiu a. c. s'a expeditu d'in Naseudu pretiulu de abonamentu pentru siesee exemplarie d'in „Propagand'a”, in suma de 14 fl. 40 cr. v. a., impreuna cu numele prenumerantiloru; pãna asta-di inase n'a sositu aici unu numern din „Propaganda.” — deci on-Redactiunea este rogata a tranite foia sa prenumerantiloru respectivi. — Unu prenumerante.

*(Diariiele mag. d'in Clusiu) ni aduce scirea, cã faimosulu modelu de generalu de honvéd, d. Graf, va fi transpusu d'in Clusiu la alta statiune. Prã bine; dar' ore numai acést'a sã fia satisfactiunea pentru grelele vatemãri, ce a suferitu officierulu romanu si nationalitatea sa romana, de la acestu exemplariu generalu? Numai intru atãtu-a este sub ministeriulu constitutionalu scutita onorea unei natiuni întregi facia de unu omu? Vai de o astfelu de constitutiune, vai de armat'a ca astfelu de generali, si vai de tier'a unde domnesce o astfelu de dreptate! De altu-mentrea nu prã multu ne miramu. Esperintiele potu fi candu-va de mare folosu. Bine cã scimu si acést'a.

*(Donatiunea.) Domnulu Constantin Xenocrat (greco de nationalitate) comerciantu in Roman'a, a facutu o donatiune de 40,000 lei noi venitu, pentru fundarea unui spitalu in Bucuresti, care va avé o sectiune anume pentru boale de ochi.

*(Descoperire teribila.) Diariulu „Vãritã industrielle”, ce apare la Lisbõa, scrie, cã aproape de Seville s'a descoperitu o suterana, ce se presupune cã ar fi apartinutu „Inchizițiunii”, acelei sante institutiuni crescutu si dezvoltate in sinulu besericeii catolice de iesuiti, a carei ruguri (focuri) nu s'au stinsu in timpu de vre'o trei secole, a carei regimete de carnicie abia potesãu dovedi cu spenzuratore, cu secura si cu totu felulu de schincire si torture santulu loru „ad majorum dei gloriam”. Nisec lucratori sapandu o fantana, detersã de o scara, ce avéã sietpe seu optu trepte, si la alu carei capetu si aflara o usia pre care a spartu-o crediendu de siguru, cã acolo se afla vre-o comora ascunsa. . . Dãra indatã, ce-si facuse intrare libera, lucratori erau siliti, a se retrage iute inapoi, d'in cauzã aerului stricatu, ce nabusise prin spurtura. De indatã inse luandu-se mesurare necesarie pentru intrare, acea incapere se recunoscu cã unu felu de odaia boltita, in lungime de 7 si largime de 4 metri, fiindu sustinuta de siesee stelpi. La fie-care stelpu se aflã cãte unu belciug de feru, d'in care doi erau sloboditi, er' de cei-l-alti patru erã legatu cãte unu cadavru uscatu cã o mumie; trei d'in aceste mumie erau intinse, pre unu felu de mindire se gasira cãte-va buciã de stofa, nimicita de umiditate; numai strãiele unei d'in mumie erau inca bine conservate, fiindu de matasa. Incaltãmintele a trei mumie erã asemenea conservate; cea-l-alta, care se presupune cã aru fi fostu unu calugeru, este descultã, si tiene in manile sale o cruce, pre care a sarutatu-o in ultimele sale momente, in midiloculu boltei este atarnatu unu felinaru, a carui sticle sunt degitã negrite si tinichiu'a forte ruginitã. Tote costumurile apartienu secolului trecut. Se crede, cã acele persoane au fostu legate acolo, si cã au moritu de foame. — Èta fericirea, care ragreta iesuitii cã nu o potu respandí mai multa în lume! (Noulu Curieru Romanu.)

*(Bãni de hartia cã midilocu de molipsire.) Unu doctoru d'in Nou-Ioreu atrage atentiunea congressului, cã nu este midilocu mai eficace pentru intinderea holerelu contagiosu, decâtu circulatiunea a multoru bãni de hartia murdari. Pentru acestu finitu elu recomanda unu proiectu, prin care bancele nationale sã fie silitu de a incassã notele loru rupte si infectate cu materi'a de bola contagiosã, si a le preschimbã cu alte noue. Asemenea este necesariu, cã banulu de hartia ce se gasece la o persona, care patimesce de bola contagiosã, si care vine d'in locuri unde au existatu asemenea bole, séu sã se nimicesca, séu sã se preschimbe, si a se oprí circulatiunea loru.

*(Conferintiã literaria.) In 28. iuliu a. c. s'a tîenutu in comunitatea Ded'a (Ardãlu), unã conferintiã literaria publicã, arãngiatã de brav'a tinerime romana

de acolo, cu scopu de a pune baza unui fondu tractuale. Tempulu de-sf n'a fostu prã favoritoriu, totu-si unu frumosu numeru de intelligenti si poporu accurse la conferintiã pentru a spriginã aãsta nobila întreprindere. Program'a a fostu urmatoriu: 1) „Invocarea spiretului santu”; 2) „Cuvãntare festiva”, rostitã de Andreiu Ghidiu, teologu an. III. 3) „Destepã-te romane”, cantatu de corulu vocalu; 4) „Ceva despre originea si relegea romaniloru”, discursu cetitu de autoriulu Sim. Popescu, teol. an III, 5) „Industria si folosele ei, cu destinsu respectu la natiunea romana”, discursu cetitu de autoriulu „Cu”; 6) Multu e dulce si frumoasa cantata de corulu vocalu; 7) „Originea religiunii, sortea si organele ei”, discursu cetitu de Mich. Brãtianu, teologu absolutu; 8) „Hor'a unirei”; cantatã de corulu vocalu; 9) „Cuvãntu de inchiaiere”, rostitu de Teodoru Ceantea, stud. filosofu. 10, „Mersulu ostasiloru romani d'ia Besarabiã”. — Ser'a apoi a urmatu unu balu, care durã pãna demnetiã in reversatulu dioriloru. Venitulu curatu inca nu ni s'a potutu comunicã.

*(Alegerile de deputati dietali) sunt cãtra finitu in totã Ungaria si Transilvaniã. Romanii d'in Ungaria au alesu noue deputati nationali, anume: Demetriu Bonciu, Sigismundu Borlea, Parteniu Cosma, Dr. Iosifu Hodosiu, Dr. Alesandru Mocioni, Antoniu Mocioni, Georgiu Popu, Alesandru Romanu si Mircea B. Stãnescu, si diece deputati romani guvernamentali anume: Besianu, Bogdanu, Buda, Buteanu, Gozmanu, Ioannovicu, Iurc'a, Mihali, Petricu si Alexiu Popescu. — In sesiunea trecuta au fostu 11 romani nationali; acum'a voru fi numai noue, si la casu dacã se va alege in Logosiu, unde, precum se aude, va fi alegea noua, unu deputatu nationalu, atunci prulu deputatiloru nationali se va urcã la 10. Amu perdutu preste totu trei cercari, tote in Banatu, unde lips'a de disciplina atãtu între intelligentiã mirena, câtu si cea besericesca, a datu campu liberu coruptiuniloru si amenintãriloru venite d'in partea contraria. Nu este alta amntuire, decâtu desvoltarea si desceptarea poporatiunii rurale, care la noi stã pre unu gradu forte de diosu alu culturai spiretuali; — de una parte, pentru-cã n'are scole si invetatorii calificati, de alta parte, pentru-cã forte pucini barbati se afla la noi, cari sã se interesece de instructiunea poporului, pentru aceea nu e mirare, cã cadu la alegeri deputati nationali, cari in sesiunea trecuta au fostu alesi si in doue cercuri. — S'au alesu preste totu d'in Ungaria si Transilvaniã 389 deputati, d'ntre cari 246 sunt guvernamentali, si 143 oppositionali, intielegundu-se aici si nationalisti diferite. In Ungaria mai au a se face 4 alegeri era in Transilvaniã 13. Despre starea d'in Transilvaniã cu respectu la romani, credemu, cã o. publicu e informatu in destulu. Romanii n'au alesu numai in trei-patru cercuri, pentru-cã au voitã a se tîené de conclusele conferintiiei de la Albã-Iul'ã.

*(Maj. Sã) a donatu P. S. Salle Ioanu Olteanu eppu gr. cat. alu Diecesei Logosiuulu crucea de medilocu a ordulu Leopoldu, pentru meritele cascigate pre terenulu besericescu si de statu. Èra D. Emericu Szepesy preotu d'in societatea piaristiloru d'in Pest'a a compusu onorea in P. S. Sale 15 strofe de versu alchaicu in oda scrisã in limb'a latina care se intituledia:

Ode ad illustrissimum au reverendissimum Dominum Ioanem Olteanu Episcopum Lugosiensem quum ob avertendum civili dissensionem imitando sane exemplo fidelis suos ad eligendos rectorum consiliorum legatos eleganti et nervoso sermone cohortatus esset, scripta Iulius MDCCCLXXII.

*(Cum propaga magiarii limb'a loru între romani) se vede d'in casulu urmatoriu: Comitatu Aradulu a facutu una fundatiune pentru latrea limbii magiare între romani; d'in a carei procentu in anulul acestu-a s'au distribuit 300 fl. s. a. între tenerii romani, cari au aretatu progressu bunu in limb'a magiara. In urmara decisiunii emanate de la congregatiunea comitatense, 100 fl. erau de impartíru între tenerii de la gimnasiulu d'in Aradu, era 200 între pruncii de la scolele d'in comitatu. Vice-comitele cu comisiunea permanentã a essaminatu dilele trecute pre tenerii romani de la gimnasiu si a constatatu cu bucuria (oh!) progressulu, care l'au aretatu tenerii romani d'in limb'a magiara, d'in care cauza sut'a de floreni, care erã la dispusetiune se impartí între: Georgiu Plopu, Georgiu Rosc'a, Ioanu Pescariu, Ioanu Cornea, Paulu Costanu si Moise Tom'a, teneri nascuti in comitatu.

*(Donu.) Martinu Kovács, gradinariu in Tirnavia, a donatu Maj. Sa reginei trei lebinitie de guadelup, fie-care de cãte 42 pundi, la aceste a primitu urmatoriã depesã: „B. Nopcia Maresialu de curte, lui Martinu Kovács: Maj. Sa a fostu gratiosa a primí donulu offeritu, si a me incredintiã a vi esprime multãmãita.”

*(Neapolitãni) si-au insemnatu, cã decãte ori a venitu la ei cutare membru alu familiei regesi, totu-deun'a a adusu calãmitate cu sine. Asié cugeta poporulu, cã precum se afla unii, cari sentiescu necesariile „deochiarei” (jettatura), asié pote avé si familiã regesca aceea insusfre, prin care „devastedia cu ochii” regiunile, in cari pasiesce. In 1860 a venitu acolo Victoru Emanuelu, si asié ruptura de nori a acoperitu regiunea, câtu si arcurile triumfali le-a derimatu. In 1863 intrandu in cetate, nu numai a fostu torrite de ploia, ci a si tresnitu optu omeni. In 1865 vine regele, si cu elu coler'a. In 1867 a sositu Carignan si in

Pizzo Falcone s'a ruptu unu munte, care a ingropatu mai multi omeni. In 1867 a pasitu in Neapole Amadeu, si langa Posilippo una fabrica de pulvere de pusca a fostu aruncata in aeru, unde perira 50 de omeni. In 1869 se nasce fiulu lui Humbertu, si una ruptura de nori strica pregatirile pentru illuminatiune. In 1872 vine Victoru Emanuelu, si Vezuvulu a eruptu in asié modu, precum n'a mai fostu de 100 de anni.

*(In cetatile protestante ale Germaniei) multi parinti nu lasa nece decatu a si-boteza pruncii. Asié p. e. intr'o parochia protestanta d'in Berlinu pre annu ca la 200 de parinti numai atunci lasa a si-boteza pruncii, daca sunt constrinsi la acasta prin politia. Unu pruncu, degia marisoru fiendu dusu la botezu s'a asverlitu de pre braciele docei si a d'isu: „Nu voiescu ca se me boteze.“ Mainzer Journal asidere scrie la anulu 1868 despre Berlinu ca acolo au remasu multi prunci nebotezati, cari inse sunt nascuti d'in parinti crestini. Simptomele aceste sunt si mai infioratorie in Hamburg, unde pre la a. 1866 fu delaturata ordinatiunea de a se boteza. De atunci s'au botezatu in Hamburg 17,393 prunci, era nebotezati au remasu 7535, asié dara mai multu de a trei a parte au remasu fara botezu; daca voru progressa totu asié atunci nu preste multu se va cresce una noua generatiune pagana.

*(A necdota.) Esopu a convenitu intr'o di cu unu caletoriu, care salutandu-lu i-dise: „In catu tempu voi ajunge la cetatea mai de aproape?“ — „Mergi“, i-dise Esopu. — „Eu sciu bine, i-replica caletoriulu, ca trebuie sa mergu, ca se potu ajunge acolo, dar spune-mi in catu tempu voi ajunge acolo.“ — „Mergi“ repetà Esopu. — Vedu, dise strainulu murmurandu, ca acestu glumeti este nebuu, eu nu mai intrebunemica de elu“, si d'icundu aceste a si-apuca drumulu seu. — Mei! lu-agrai Esopu, in doue ore vei ajunge acolo.“ — Caletoriulu sta de totu nimitu si lu-intreba, cum de scie acum'a, ca voia ajunge in doue ore. — „Ei, cum ti-asi fi potutu spune, nainte de ce te-asi vedé cum mergi?“

Sciri electrice.

Zagrabia, 6. augustu. In Carlstadt suferu preste 100 de insi de epidemia versatului. In Lipocak, comit. Zagrabia, a eruptu colera. Guvernulu s'a ingrigitu de mesure straordinarie.

Madridu, 6. augustu, Diariulu „Imparcial“ anuncia, ca de la inceputulu resbelului pre insula Cuba au cadintu 13,000 insurgenti, unu

numeru insemnatu: devenitu prisionieri; la 70,000 insurgenti s'au suppusu; insurgenti au perdutu 5000 pusce 3000 deosebite arme si 10,000 cai.

Parisiu, 7. augustu. Diariulu „des Debats“ dice, ca convenia celoru trei imperatori in Berlinu nu este imprunata cu ore-si care inchialare de conventiuni, ciare de scopu a sustiene in Turcia statulu quo siamenarea cestiunei orientale.

Viena, 8. augustu. Ministrulu de resbellu b. Kuhn va dimission in nomvre, urmatoriulu lui va fi guvernamentriulu actualu alu Boemiei, de Koller.

Viena, 9. aug. Scirea, ca b. Koller va fi ministru de resbellu, e demintiesce.

Leopole, 9. aug. Diariulu „Dziennik Polski“ dice ca jesuiti au napaditu Galicia astfelu, incatu nu preste multu acolo se voru fonda institute si missiuni.

Petropole, 9. aug. Oficiile de pressa d'in Petropole, Moscovia si Varsiovia, au primitu severa ordinatiune a au suferi prin diuarie discutari nece a supra starii sociale, nece a supra reorganizatiunii militare.

Roma, 9. augustu. Guvernulu francesu primi d'in Vaticanu assecurarea, ca arciepiscopeulu d'in Parisu va fi numitu cardinalu.

Londra, 9. augustu. D'in Messico se anuncia, ca presedintele interimalu alu republicei a publicatu amnestia generala. Alegerea presedintele lui va fi in octomvre; s'a nimitu unu ministriu nou.

Bursa de Viena de la 9. augustu, 1872.

5%, metall.	66.15	Londra	110.15
Imprum. nat.	72.—	Argintu	108.25
Sorti d'in 1860	103.30	Galbenu	5.31
Act. de banc	858.—	Napoleon'dor	8.81
Act. inst. creu.	337.60		

Propriet., edit. si red. raspundiet.: ALES. ROMANU.

Concursu.

Devenindu in vacantia statiunea invetiatioreasca d'in comun'a Sanjosifu (Poiéna) in districtulu Naseudulu pentru ocuparea acestui postu se escrie prin acasta concursu.

Cu acesta statiune sunt impreunate urmatoriile, emulumente:

140 fl. v. a. in bani gat'a platiti in rate lunarie 4 orgi lemne de focu, locuintia libera si o gradinita de legume de 100 orgii □.

Doritorii de a ocupa acasta statiune au a produce pre langa suplicele lor, cari au a le ascerne la suscriulu comitetu pana in finea lui augustu a. c. a) atestatu de moralitate; b) atestatu despre studiile facute de sine intielegundu-se, ca au se fia pedagogi absoluti.

Se voru preferi acei-a, cari afara de limb'a romana posidu inca veri un'a d'in limbele patriei si cari voru vedé ca au mai fungatu cu succesu bunu.

Comitetulu scolastecu comunei Sanjosifu, in 21. iuliu 1872.

presedintele

(3—3.)

Iacobu Candale parocu.

Sifilitic'a si impotentia,

fiu vechie seu de curundu nascute,

se voru trata dupa metodulu homeopaticu de Dr. I. Ernst, Pest'a, strad'a Idolloru (Gottergasse) nr. 6., etagiulu II., usi'a nr. 15., de la 2—5 ore dupa media-di.

Aceste morburi se trateza a dese ori in modulu celu mai usioru cu dose mari de iodu si argintu viu, si acasta se face numai spre ajungerea unui resultatu momentanu. Patientii vindecati in modulu acestu-a voru cade mai curundu seu mai tardu in morburile cele mai infricosiate, incatu inca in aducele betranetie voru ave dorere, a suferi greu de consecintiele acestei tratari usiore si superficiale. Scutu contra acestoru felu de pericle ofera metodulu de tratere homeopaticu, care, precum este cunoscutu, nu numai ca vindeca dorerile cele mai invecchite, ci efectulu lui este asié de binefacutoriu, incatu nu lasa nice cea mai mica temere de urmari rele. Diet'a ce se va prescrie este simpla si usioru de tienuta. (4—12)

Marfuri de jocu si jocuri sociale

S'a avutu in vedere ori-ce copilu, tineru seu betranu, avutu seu seracu; in Vienn'a nu se gasesce alta pravailie, carea se ofera unu assortimentu mai variu, si in care se se venda cu pretiuri atatu de moderate. Diferite jocuri scientifiche interesante pentru junimea studiosa, de asemena si unu assortimentu immensu de jocuri noue sociali interessante pentru copii de tota etatea, etc.

- Papusie imbracate pomposu, 1 buc. 30, 50, 80 cr., fl. 1, 2, 3, 4.
- Papusie neimbracate, 1 buc. 10, 20, 30, 40, 50, 80 cr., fl. 1, 2.
- Papusie mecanice fugatorie si cu voce, misca capulu, manile si pitorele; 1 buc. cr. 70, 90, fl. 1, 20.
- Jocuri de lotteria si tombola, cu cate 20, 30, 50, 80 cr.
- Ciocanu si campana, 10, 20, 30, cr.
- Domino, 20, 30, 50, 80 cr.
- Siacu finu, cu figure, fl. 1, 20, 1, 50, 2.
- Popice, 10, 20, 40, 80, 80 cr.
- Jocuri de pacientia, 20, 30, 40, 60, 80 cr.
- Dulapuri de edificatu, 20, 40, 60, 80 cr. fl. 1, 1, 50, 3.
- Jocuri de cuburi, 30, 60, 70, 90 cr., fl. 1, 20, 2.
- Casete de lucrare, 60, 80 cr. fl. 1, 50, 2.
- Pianu, cu cate 1 fl. 50 cr. 2, 3, 4 fl.
- Posune, trompeta, toba, violine, guitare, cimpoie harmonice, jocuri de campana si alte instrumente forte estine.
- Jocarie pentru copii neproscuti, d'in lemnu naturalu seu de cauciu, 15, 25, 30, 50 cr.
- Animale diferite, 5, 10, 20 cr. p. na la 1 fl.
- Animale in forma naturale, 50 cr. 1—2 fl.
- Alte lucruri de jocu in mfi de feluri 10 cr. pana la 4 fl.
- Jocuri sociale, 30, 50 cr. pana la 2 fl.
- Cele mai noue carti cu chipuri, pentru fetite, cu seu fara textu, 1 buc. 10, 20, 25, 45, 65, 80 cr., fl. 1.
- Cu ajutorulu ecueloru dulapuri de chipuri si cetitu copii potu inveti a citi, jocuina-se, si fara nici o instructiune, 1 buc. 1 fl.
- Prin joculu cu nobilele scule de lucru, copii potu inveti diferite lucruri de mana; 1 buc. 60 cr. fl. 1, 20, 2, 3.
- Globuri, 1 buc. 50, 80 cr. fl. 1, 1, 50, 2.
- Latern'a magica, numita farmecatoria, este petrecerea cea mai placuta pentru tineru si betranu; 1 buc. cu 12 chipuri 65, 85 cr., fl. 1, 50, 2, 3, 4, 5.

- Unu micu instrumentu de stiela, numitu passerea miraculosa cu care se potu imita cantecele alu ori-carei paseri; acasta jocaria interessanta costa numai 25 cr.
- Laditia cu instrumente anglose, impluta cu tote instrumentele trebuitoase in casa, 1 buc. fl. 1, 1, 50, 2, 2, 50, 3, 4; aca-si mica, pentru copii 25, 35, 60, 80 cr. 1 fl.
- Tocurile Fröbel-iane, forte bune spre ocupatiune propria, assortimentu mare, pentru prunci si fetite de ori-ce etate, 1 jocu 8 cr., fl. 1, 50, 2, 2, 50, 3, 3, 50.
- Tipografie, complete, cu alfabetu si utensilie, pentru copii adulti 85 cr., fl. 1, 20, 1, 80, 2, 50, 3, 4, 5.
- Una carte de insemnatu si chindistiu, frumoasa, cu 30 modele noue, 5 cr. — Si alte jocuri instructive, pre alegu. — Jocarie diferite, impachetate in sticlu, in state de esemplarie, pentru prunci si fetite, 1 buc. 10, 20, 40, 60 cr. 1, 2 fl.
- Surprindere si petrecere ofera noue artificie de salobu, fara ca se respandesc vre-ana mironu neplacutu, in assortimentu mare; 1 buc. 3, 5, 8, 10, 15 cr.
- Vetru de ferta, bucatarie, staule, pravailie, od i. salona, cu seu fara intomire.
- Teatru de copii, cr. 35, 60, fl. 1, 20.
- Casse de pastrare, cr. 10, 20, 30.
- Jocurile metamorfosice, cr. 40, 40, 60, 80.
- Jocuri de ruleta, cr. 35, 50, 80, fl. 1.
- Sioroci cu masina de fugitu, fl. 1, 50, 2, 2, 80.
- Orogie pentru copii, fine, cu batatoriu, cr. 35. — Alte sorte, cr. 10, 15, 20, 30, 40.
- Pistole, carabine, pusce cu effectu pocnitoriu, 1 buc. cr. 20, 40, 80 fl. 1, 1, 30, 1, 50.
- Sabie de tiches, cr. 20, 30, 40, de ocieul cr. 90 fl. 1, 30.
- Asortimentu mare de jocuri magnetice, cari rola in apa in directiunea magnetulu, 1 cutia cr. 15, 20, 30, 50, 80.
- Serviciu de porcelanu pentru cafea, thea (ciain) seu bucate, dupa marime, cr. 60, 80, fl. 1, 1, 50, 2, 2, 50.

- Casete farmecatoric, non compuse, forte interessante si amuzante pentru copii de ori-ce etate. Este o caseta frumoasa cu diferite aparate de escamotoriu, complicate pre d'in afara, cu intruducere aprata, incatu ori-cine pote face cele mai frumoase escamotorie (a la Bosco) cu ces mai marea usureitate. 1 caseta, dupa numerulu aparateloru, fl. 1, 40, 1, 80, 2, 30, 2, 80, 3, 50.
- Pamentulu si locutiunii sei, forte de recomandat pentru copii piceputi; este o cutia cu globulu pamentulu, esecutata dupa regula, si toti locutiunii pamentulu sunt facuti cu coloru in portiuni loru nationalu. Sub fia-care se afla numele in trei limbe. Costa numai 35 cr.
- Animale imbracate cu pele, forte durabile, 1 buc' cr. 30, 50, 80, fl. 1, 1, 50, 2.
- Animale diferite cu voce naturala, cr. 50, 80, fl. 1, 20, 1, 50, fl. 2, 2, 50.
- Equipage, cabriolette, sacre, confortabile, si alte carutie construite d'in tiches, forte durabile, si frumosu zagravite, tote cu cai, cr. 30, 50, fl. 1, 1, 50.
- Cale ferate de cal vienesa, carre de focu si aai, cu cate 50, 80 cr. fl. 1, 1, 50.
- Fotografulu, unu jocu de petrecere, prin care se potu produce fotografie adeverate; 1 buc. d'impreuna cu avizarea cr. 20, 40.
- Apparate de scriu si de desennu. Fara nici o cunoascintia prealabila fia-care copilu pote se inveti curundu a scrie si desenna. Unu apparatus pentru fia-care obiectu separatu, cr. 40, 60, 80.
- Jocu cavalerecu, cr. 50, 80.
- Joc de cursu de cai, cr. 90 fl. 1, 30.
- Joc de intrebari si raspunsuri, forte comicu, cr. 10.
- Cele mai noue pistole cu aeru, cr. 20, 30, 70.
- Pusce cu aeru, cr. 40, 80, fl. 1, 20.
- Sabie de tiches, cr. 20, de ocieul cr. 80, fl. 1.
- Miculu lupatoriu, Una armatura completa, pres-framosa, constataza d'in 1 sabie cu anguria, 1 pusca cu baioneta, 1 tasca de patronu, 1 ciacou, tote la-valta fl. 1, 20; sorta pres-fina fl. 2, 50, 3, 50.
- Nouu productu comicu. 1 Prinditoriu de fete 5 cr. — Scarpina-ta daca ta manca, 1 buc. scarpinioru de apate cu oglinda, 20 cr.
- Cigaretta comica, represinta pre unu pantofariu la mes'a sa de lucru, care, candu fumi d'in sigareta, misca braciule si genunchii. 1 buc. 60 cr.

Miculu escamotoriu (farmecatoriu).

Prin urmatoriile aparate de escamotoriu se potu amusa in modulu celu mai placutu atatu persone singurate, catu si societati intrege. Apparatele sunt combinate asié de ingeniosu, incatu numai possessorulu loru este in stare d'a deslega diferitele probleme vexatorie; altulu ce n'a primitu instructiunea necesaria se pote cugeta ore intrege, fara ca se pota ajunge la resultatu.

- A baga degetulu prin ori-ce paleria, 1 buc. 35 cr.
- A face se dispara una moneda (banu), 25 cr.
- Ciocanulu farmecatoriu. Cu fia-care lovire dispare unu obiectu, 70 cr.
- Una cutia pentru aprindere; cine o deschide capeta unu galbenu, 45 cr.
- 2 pocale; aici lu-bagu in intru: unde se afla? 80 cr.
- Portmonen vexatoriu, totu-de-un'a pliau cu bani seu puraria golu, 20 cr.
- Portcigarre vexatoriu; unde este cigarea? 45 cr.
- Onlu lui Columbu, cine lu pote face se stie dreptu? 85 cr.
- Unu jocu de carti; unde se apara cartea? 65 cr.
- Carti (de jocu) jocatorie, 40 cr.

- Una carte si totu-si un'o cunosce nimeni, 15 cr.
- Buleta farmecatoriu, seu arginte nasecabilu, d'in carea se potu tora siese feluri de beutere, 1 buc. fl. 3, 50.
- Pisicinitia (mojarin) farmecatoriu, in carea se pisaza si nimicosce totu, d. e. orologie, pocale, etc. 2 fl. 50 cr.
- Cubu farmecatoriu, areta pre comanda, 50 cr.
- Acela-si cu vaxiru duplu, fl. 1, 20.
- Cutia escamotoriu, in care dispare totu si la o singura strigare era-si apare, 4 fl.
- Magazin de legature (pantlie) in gura 20 cr.
- Apparatu multiplicatoriu, 1 fl. 20 cr.

- En vou inveti cartile a jocu, 50 cr.
- Urn'a cu cuburi, seu a gaci sec. etulu, 70 cr.
- Mincea miraculoasa. Siese mince asemena de mari a se ciangia intr'un'a, fl. 2.
- Unu calimariu, dar' unde e negrela? 50 cr.
- Sinuciderea prin punsiu, 20 cr.
- Ce coloru e acasta? Bosia si verde; nu e dreptu, nici un'a d'in amandone, 80 cr.
- Sparga nedestructibilu; se tala inaintea publiculu si totu-si e intraga, 65 cr.
- Telescriu farmecatoriu, seu a face posibilu, ce nu este posibilu, 60 cr.
- Caseta de pastrare, dar' unde sunt banii? 25 cr.

Sunt inca si alte aparate diferite, inse d'in lips'a spatiulu nu se potu insira tote

Inca o multime alte marfuri de jocu si jocuri de petrecere, cari nu se potu numi tote, se potu capeta cu aceste pretiuri numai si numai in depositulu subsemnatulu. List'a pretiuriloru, carea este prea interessanta, se imparte gratis.

Bazarulu de pompa, A. FRIEDMANN, Vienn'a. Praterstrasse, 26.

(2—14)